

ס"ל לר' יוחנן פ' האומר צירושלמי ללא מנינו עבד משוחרר וחוזר ומשתעבד ומשום קדושת הגוף לא פקעה בכדי ור"י לטעמיה וס"ל ליעולם הוא ח"ע וחב"ח ומש"ה נמי ס"ל לבוגי' דין דף מ"ב ג' נגחו יום של רבו כו' בדאיסורא ל"ק וא"כ ע"כ אינו עובד ציוס של רבו אלא כמותה שבנדב ומ"ש ועיין בר"ן בנדר"י כ"ט ע"כ דלדני דס"ל קדושת הגוף פקעה בכדי אפשר דס"ל נמי באומר היום את אשתי ולמחר אי את אשתי דפקא בלא גט ע"ש:

ובזה יש ליישב הקו' על הרשב"א והוא דלדני דקו"ל דאפי' ציוס רבו אסור לישא בת חורין ומשום דלעולם הוא ח"ע וחב"ח ומתערב חירות בעבדות לית ב' משום לעולם ב"ה דהא אפי' ציוס רבו עובד בחצי ב"ה אצל לאצוי דס"ל דקדושת הגוף פקעה בכדי א"כ יכולין אבו לומר ברירה וכסברת הירושלמי דציוס רבו אין חששין לקדושתו וציוס עצמו חששין לקדושתו ומשום ברירה ה"ל ציוס עצמו ד"ג גמור וציוס רבו עבד גמור וקדושת הגוף פקעה ציוס רבו דכל שאינו יכולין לומר ברירה אמרינן כמ"ש בר"ן ר"פ השותפין בטעמא דרז"ב ז"ל שכל שאנו יכולין לומר שנו לכל א' קנין הגוף אינו ראוי לומר שהי' קנין שעבוד ע"ש וכיון דלאצוי אינו מתערב חירות בעבדות א"כ ציוס רבו עובד בעצד גמור וציוס רבו יכול לקיים לעולם ב"ה בלד עבדות שלו מש"ה פריך שפיר ואצוי באיסורא נוי לא מודה:

עוד נראה באופן אחר והוא דקשה על הרשב"א בחידושו לגיטין דמש הקשה בזה דאמרו משום לירף עשרה עומת להשתחרר והקשה ובי משום זה יעקרו לעשה דלעולם ב"ה ות' משום מזה דרבים התירו וכו' הקשה וז"ל והא דתקן מי שח"ע וח"כ דכופין את רבו יע"ש ע"כ דהא ננו מהתלמודים משום דלא לתבו בראה עכ"ל הרשב"א בגיטין ומאי קשה מחזיו עבד כיון דהוא עצמו כבד דבחי"ע וח"כ לית ב' משום לעולם ב"ה:

ולכן נלמד דודאי גס ח"ע וח"כ שייך ב' לעולם ב"ה כיון דהוא עובד בחצי עבדו לעולם ואע"פ שמעורב בו דד חירות לית לו צב וכמו בחזר שאין בו דין חלוקה דשותפין שתעבדו זה לזה או משום בריר' וכו' קנין הגוף למלאכתו וכמבואר בר"ן ב"פ השותפין שגדור באורח ומה שעבד את עצמו ציוס של עצמו כבר נתן דמיו חף עבודתו צימ שעובד ציוס רבו בלד חירות ומה לי שעברו לעבד או שעברו לאחרי' לעבוד בו אלא דרשב"א רומז לא אחרת אהו והוא דגבויטין שם הקשה בחידושו על הב"ד אמאי הפקיעו איסור עשה לעולם ב"ה משום לירף עשרה או משום לא לתבו בראה ות' דהלא מזה דרבי' טפי מלעולם ב"ה ולכן ראו הב"ד להפקיע עשה לעולם ב"ה משום מזה דרבים או משום דלא לתבו בראה ורבים שבת הקשה באופן אחר והוא נהי דהוי מזה רבה ורשאי הב"ד לעשות כן אבל איך כופין את הרב לעשות כן ה' אין אומרים להרס חטא וכו' וברי הרב עובר צעקה ולזה כ' הרשב"א דלית ב' משום לעולם ב"ה משום דהא דשותפין ובהר שחין ביה דין חלוקה עזה משתמש זמנא והאחר כך זה והיינו חלוקתם ציוסם וזה לירף בית דין ככל חלוקה שאינה בציח דין אינה חלוקה וכמבואר בש"ע ס' קנ"ו וכו' ושחן שאין הבית דין ורובן לעשות חלוקה ממילא לית ב' עשה והיינו הלשון ב' אלל האדון דהאדון א"י לעבוד בו משום דד חירות שבו עד שיעשו ב"ד חלוקה וכל זמן שלא חלקו לו הב"ד ליימס א"י לעבוד בו וז"ל באדון אינו עושה איסור כיון דלאו בדודי' תלי' מעלה דעבדן לל נחלק ליימס ואע"ג דמילתא דא"י שומא א"כ ב"ד היינו אם פליג לנפשי' והפריד את שלו ויחמט שאינו שותף עמו וכמ"ע בסמ"ע ס' הכ"ל ס' שואמ"ר בפי' שאינו שותף אבל באחן גוף העבד הוא צומחת לעולם אלא להפריד את שלו אבל בהשגחה בגיטין קושייתו על הב"ד מה ראו על ככה להפקיע איסור עשה לב"ה משום מזה או איסור אחר אדרבה מהראוי לקיים העשה יותר ועיין במ"ל פ' מה"ע ע"כ שיה"מ ר"מ ח' חזב על האדון לעולם לו שפחה כנענית כד' שיוכל לקיים לעב"ה ע"כ הרי דהא מזה גדולה לפיכך אדרבה לא ה' להס לחלק את העבד בכדי לעבוד בו וע"ז תי' דלמנין עשרה היא מזה יותר גדולה וכדומה וכיון דהא דלמר ציוסא כופין את רבה להשחרר משום מילתא דאיסורא ע"כ ל"ל דמילתא דרבים עבדו צה איסורא הוי ל' כמזה דרבים וכמ"ש הראשונים ולא שייך צזה חטא בשביל שזכה חצירך ללא

אמרו אלא שזכה חצירך ולא שזכו רבי' וכמו שמצינו שר"א שחרר את עבדו משום לירף עשרה משום מזה דרבים ולא פליג צזה אצוי דודאי בשביל שזכו רבים אומרים להרס חטא אלא דאצוי ס"ל דלעולם אין מצטלין ה' עשה לב"ה אלא משום מזה אחרת כגון ה' דר"ה או ב"ה משום דלא לתבו בראה אבל משום מילתא דאיסורא הב"ד גופא אין מצטלין ה' עשה ולזה פריך ומשום מילתא דאיסורא לא וכו' הרי נבגי מילתא דאיסורא נמי חלקו הב"ד ולא חשו על איסור עשה אלא מילתא דאיסורא חשו כמו מזה דרבים זה הנראה לי:

באופן שלישי נראה דטעמא דרשב"א דד חירות מונע העשה לב"ה אע"ג דמשעבדל ל' כיון דאין בו קנין הגוף אלא שעבוד למעשה ידיו כמ"ש לישל כמו ציוסאל וז"ל אין שחי לעבוד עבודת עבד אפי' ציוס רבו דשישראל אסור לעבוד בו עבודה עבד וז"ל תו ליכא עשה לב"ה אבל מי שאינו יוסב כשורה דאפי' ישראל גמור שחי לעבוד בו עבודת עבד כדאיתא ב"פ איהו נכף דף ע"ג וברמב"ם ה"ע וז"ל ה' עשה בישא דעבדה צה איסורא דד חירות שלה אינו מונע העשה דד עבדות ושחי לעבוד ב"ה עבודת עבד:

ומעתה עיררד לא ארחיבו יותר ור' צזה שלום מנאי דש"ת: הק' אר"י לייב הבחן מ"ק ומ"ב מ"ק מטריב"מ ס' קצות החושן:

אמר המהרר הקוש' הזו על הרשב"א הקשיתי ציוני עלומי פה אל פה לאמ' הגאון הגדול מהר"מ ברבי נ"ע, ואחר איזה ענינים אשר הייתי בש"ת ע"ד הקו' שהיה עם הגאון בעל קצות החושן יאל לאור ח"ש מ"ס מהר"ם ברבי שם בנמ' גיטין כתובה הקו' הוא בשם אחד מהתלמודים, ואנכי, אנכי הוא התלמוד שהחל אותה, אכן, כעת ראינו כי אינו מן האורך להביא תעלה וארובה לרשב"א מדרך רחוקה, כי אם יש מזור לתרץ קו' זו על דרך היותר קרוב להאמת:

דהנה ראינו ב"ס טורי אבן בחגיגה דף כ' וז"ל ודקא קשה לי איך כופין הרב להשחררו ולעבוד אעשה בקום ועשה הא ח"ע וח"כ יכול לישא ממזרת שאינו אלא מדרבין לק"מ מש"ה כופין ולת ב' משום עשה לב"ה משום דודאי אין עיקר האיסור במשחרר עבדו מלד השחרור עצמו אלא פניו השחרור נפקיע רשות אדון מעליו וח"ל להשתעבד בו עוד מעתה והתורה אמרה לעולם ב"ה וחי בלא שחרור ה' איזה עינין שפקע רשות רבו מעליו ושאינו יכול להשתעבד בו או ליכא איסור א"י משחרר לגמרי כיון דבלא"ה א"י להשתעבד בו וברי קו"ל ר"פ יצומות דב"ד מתייב לבטל ד"ה בשוא"ה לגמרי מילתא אבל לא בקום ועשה וז"ל ב"ד הפקיעו רשות רבו ממי שח"ע עשות שבת לדון לך מגדר מילתא יותר מזה ויבין דכבר פקע עבדות רבו ממנו ע"י תקנת חכמים בשוא"ה תו ליכא איסור ע"י קום ועשה על שחרור שכותב הרב ונומה לו דכבר פקע עבדות רבו ממנו ע"י תקנת חכמים משא"כ בשאר משחרר דע"י שחרורו פקע הוא ממנו רשות רבו ולא קודם מש"ה עובר צעקה עכ"ל:

ויו משם נובתת התו' בגיטין דף ל"ה ב"ה כל המשחרר בהירושא שם דב"ד דבריהם מחוסרים הגנה ע"ש וצ"ה ז"ל כן לב דוקו בלשונם:

ולפי"ן דברי הרשב"א קלויין הם לעינים בטעמים דמש"ה בח"ע וב"ה ל' ב' משום עשה לב"ה והיינו כסברת הט"ח כמובן:

(וע"פ זו יש ליישב מה שהקשה הגאון בעל ק"ה לעיל בתשובה באופן השני על מה שהקשה הרשב"א בחידושו לגיטין שם בפי' דח"ע וח"כ ה' לידיו' ליכא עשה וז"ע לבחורה על הרשב"א וכיון שכן י"ל דהא אמרינן דטעמא דרשב"א הוא דליכא נבי' עשה משום דחכמים הפקיעו העבדה ממנו משום שבת וזו בעצמו מתרץ שם הרשב"א ע"י"ה בדבריו):

אך אצוי ה' סבר דרק משום מנות שבת הוי מגדר מילתא להפקיע רשות רבו מעליו וכבר דאיסורא לא אליס כ"כ מש"ה ה' ירא לנכף לאדון צה"ה מילתא בישא ומשום העשה וס"ל מילתא דאיסורא ליכא מגדר מילתא ורבינא ס"ל דל"ל יותר דמגדר מילתא כי הא להלכות רבים מעבירה וכנראה בחמת עשנין הרשב"ה בשבת ב"מ ז"ל וז"ל והאי אמתה הוי לאפרושי מאיסורא ור' דני חיו ג"כ מגדר מילתא ואליס להפקיע בשביל כך רשות רבו